

Bergvliet en Oldenhof, verdwenen buitens te Abcoude-Baambrugge

Nadat bij de beschrijving van de verdwenen buitenplaatsen langs de Angstel zowel aan de oostzijde als aan de westzijde van deze rivier de zuidgrens van het Gerecht Abcoude-Baambrugge was bereikt bleek nog één Plaats onbesproken te zijn gebleven, namelijk Bergvliet, gelegen direct ten zuiden van de wat meer bescheiden Plaats Vrede Rijk, aan de oostzijde van de Angstel (afb. 1).

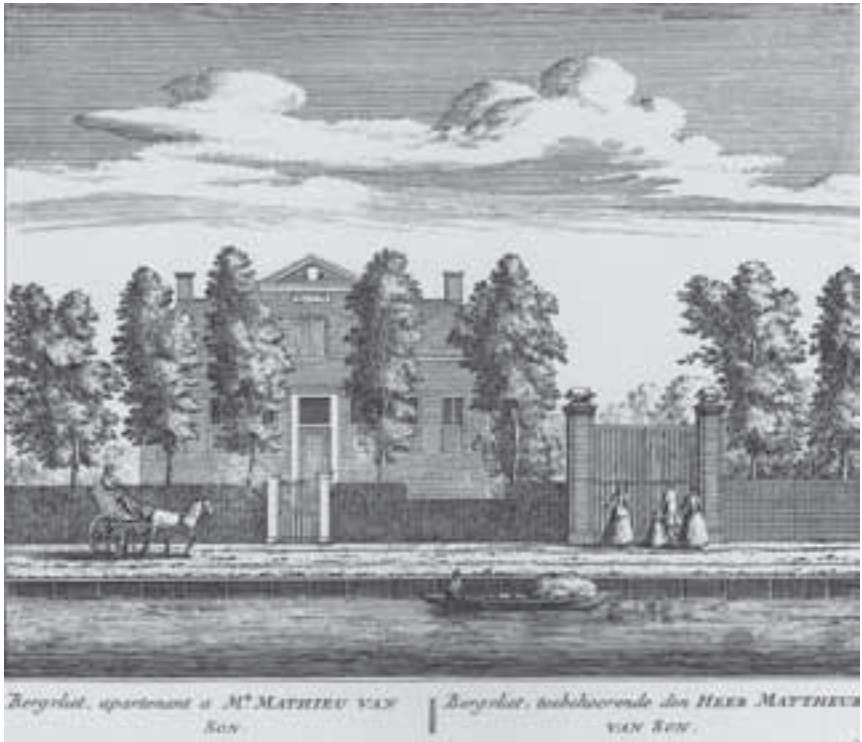

Afb. 1. Uitsnede uit de kaart van Gerit Drogenham uit ca. 1700 van het gedeelte van de Angstel tussen Baambrugge en Abcoude.

Bergvliet

*En schoon de heining my de binnenste sieraden,
Verhinderd om te zien, het prachtig huis beloofd,
Hier alle schoonheid, schoon die word aan 't oog ontroofd,
Tenzij de Hofheer, die belijft ons mee te delen,
Als hij op **Bergvliet** komt om sijnen geest te strelen.*

Zo luidt de tekst in *Hollands Arcadia* uit 1730 bij Rademakers gravure van het aanzicht vanaf de Angstel over de sinds lang verdwenen buitenplaats. Als het meezit staan er wat koeien op de plek waar eens het buiten stond. Mogelijk resteert daarvan de dam met duiker over de bermssloot, die nu toegang geeft tot de weilanden. Bij veel andere voormalige buitens is – hoewel daaraan in de

Afb. 2. Gravure van Bergvliet uit *Hollands Arcadia* door A. Rademaker, 1730.

loop van de jaren een ander gebruik werd gegeven – nog wel enige bebouwing uit het verleden aanwezig, maar bij **Bergvliet** is niets overgebleven.

Over het vroegere aanzien kan alleen het prentwerk *Hollands Arcadia* ons wat tonen. De daarin opgenomen gravure (afb. 2) doet vermoeden dat het huis rond 1660 werd gebouwd, later dan **Zorgvrij** en **Den Haring** maar eerder dan **Ipenburg** en **Meerleveld**,¹ die na 1678 werden gerealiseerd.

Voor de achtergronden van de eerst-bekende eigenaar van **Bergvliet** dient men een bezoek te brengen aan Geertruidenberg, de ‘berg’, die de naam aan het buiten gaf. Vanaf 1654 was Matthijs van Son daar burgemeester. Diens voorgeslacht voert via een zevental generaties terug op zekere Jan van Son, geboren omstreeks 1370, die verscheidene landerijen rond Tilburg bezat.² Gedurende de 16de eeuw woonden enkele generaties Van Son in het nabijgelegen Dongen, van waaruit de rond 1600 geboren Matthijs van Son zich als brouwer in Geertruidenberg in het pand De Posthoorn vestigde. Sinds 1658 was de bedienaar van Gods woord daar dominee Petrus Oosdorp, die zich als kenner van het latijn ook wel Oosdorpius liet noemen. De beide notabelen Van Son en Oosdorp hadden ieder een zoon, Augustinus van Son en François Oosdorp, die goed bevriend raakten. In de kleine gemeenschap van Geertruidenberg lag dat ook redelijk voor de hand omdat zij samen onderwezen zullen zijn.

Na de rampzalige oorlog tegen Frankrijk in 1672-'73, die eindigde met de vrede van Nijmegen in 1678, kon de bevolking het leven weer oppakken en ziet men de beide jonkmannen op vrijers voeten. Dat resulteerde rond 1680 in twee huwelijken van de beide vrienden met twee zusters Schuiffhill: Augustinus met Anna en François met Wilhelmina. De meisjes waren dochters van Wilhelm Schuiffhill, die als jongeman eveneens in Geertruidenberg was opgegroeid. In 1660 was hij getrouwd met Christina Doesdonck, geboortig uit Gouda. Schuiffhill was procureur bij het Hof van Holland en woonde in Den Haag waar zijn grootvader reeds woonachtig was geweest, die er de functie van helbaardier bekleedde, waarschijnlijk als justitiedienaar.

Oosdorp de waarschijnlijke stichter van het buiten

Augustinus van Son volgde zijn vader op als burgemeester van Geertruidenberg en François werd in een Haagse notariële akte gevonden als doctor in de rechten. Volgens die akte zou hij wonen in Geertruidenberg, maar dat kan een vergissing zijn aangezien hij zich met zijn vader, die nog in Geertruidenberg woonde, bij de notaris meldde om hun beider testament te laten opstellen. Die notaris was nieuw in de stad. Waarschijnlijk woonden de jonge Oosdorps in Den Haag.

Dat zij al in 1684 **Bergvliet** in bezit hadden blijkt uit de ‘zetting van het huisgeld’ uit dat jaar op naam van Oosdorp. In 1693-'96 wordt in de registers op het familiegeld over ‘de Heer van Bergvliet’ gesproken. In 1706 zal François het tijdelijke met het eeuwige verwisseld hebben want dan staat in de registers op de polderlasten dat de ‘erven Oosdorp’ daarvoor worden aangeslagen. In 1710 komt in de gerechtelijke archieven een ‘estimatie’ (taxatie) voor van dit buiten ‘nagelaten door François Oosdorp’ terwijl de erven aangeslagen blijven worden voor de polderlasten tot 1733.

De periode Van Son

De familiebanden met de Van Sons zullen ertoe hebben geleid dat **Bergvliet**, hoewel het buiten nog eigendom was van de kinderloze weduwe Oosdorp, vanaf de twintiger jaren van de 18de eeuw benut is door haar neef Matthijs van Son (1685-1718). Hij was geboren in Geertruidenberg als vierde kind van haar zwager Augustinus, de burgemeester van Geertruidenberg. In het rijmwerk van G. Tysens in *Hollands Arcadia* (1730) komt dan ook de strofe voor: ‘Nu weer naar Bergvliet toe gespoed met mijne zangen, Daar Heer van Son zo vaak met blijdschap word ontvangen’.

In 1734 veranderde de situatie. Wilhelmina Oosdorp-Schuijffhill, die in dat jaar weer in Geertruidenberg woonde, verklaarde tegenover een notaris in Den Haag: ‘Ten behoeve van haer neef, de heer Matthijs van Son, advocaat te Amsterdam, en desselfs huysvrouw, Anna Maria Abo, by desen uyt overweginge van goede diensten en genotene vrintschap en uyt andere redenen van vergeldinghe, by wegen van schenkinge onwederroepelyk te donateren en van nu off aen voor altoos te cederen, over te geven en te hunnen behoeven af te staan haer buytenplaats genaempt Bergvliet met de boerenwoningh en landerijen, groot tesamen omtrent 23 mergen, uyt de Utrechtse treckvaert, oostwaards op tot over den indyk ter halver sloot’.³

Bij het ondertekenen van deze akte was een extra getuige aanwezig: ‘vermits Mej. Comparante haer gesigt niet magtig is’. Wilhelmina was kennelijk blind geworden waar zij tegen de zeventig moet zijn geweest. In de archieven werd een ‘oirconde’, gedateerd 3 oktober 1734, aangetroffen waarin de gulle geefster ten hoogsten bedankt werd.

Neef Matthijs heeft **Bergvliet** in elk geval nog tien jaar in zijn bezit gehad. Hij had zich in 1715 in Den Haag als advocaat gevestigd, maar verhuisde later naar Amsterdam waar hij in 1722 poorter werd. Hij bewoonde daar met zijn familie een huis op de Keizersgracht over De Gouden Ketting en werd zes jaar nadien notaris, welk ambt hij tot zijn overlijden in 1756 heeft bekleed. Zijn vrouw, Anna Maria Abo (ca. 1695-1770) zoals hierboven vermeld, schonk hem zeven

kinderen. De oudste daarvan, mr. Jacobus Augustinus van Son (1718-'64) werd stadsadvocaat van Amsterdam, en was een 'schoon, fris en sterk man'.⁴ Het derde kind was mr. Augustinus van Son (1722-'89), advocaat van de VOC ter kamer van Amsterdam, en heemraad, en later dijkgraaf, van Nieuwer Amstel.⁵ Een derde zoon, Matthijs van Son jr. trad vaak op als getuige op zijn vaders kantoor en zal hebben gepoogd in zijn schoenen te treden.

Het heeft er veel van weg dat de studies van de zeven kinderen, waarvan de oudste in 1718 werd geboren, voor Matthijs sr. financieel een zware last zijn geweest, hoewel hij naar de omvang van zijn dossiers te oordelen een goed lopend kantoor moet hebben gehad. In ieder geval verkocht hij zijn buitenplaats in 1743⁶ waarvan hij toen al zeker twintig jaar met zijn gezin de vruchten had geplukt. De familie had de plaats toen bijna 60 jaar in bezit gehad wat vrij bijzonder is. Het zou kunnen dat er na die periode het nodige aan het huis vernieuwd moest worden waar Matthijs toen geen zin meer in, of de gelden niet voor had.

De tweede helft van de 18de eeuw

Na de verkoop van **Bergvliet** door Van Son ging de buitenplaats telkens na betrekkelijk korte tijd van hand tot hand en werd soms alleen als belegging benut. Herenhuis en boerderij werden dan afzonderlijk verhuurd. Daarvan getuigen o.a. twee huurcontracten uit 1799. Het eerste heeft betrekking op de 'Heerenhuysinge alsmede het tuynhuys, het thuynmanshuys, de stallinge, het wagenhuys en thuyen en ook het schuytenhuys en schuytje, mits hetzelfde schuytenhuys en schuytje door de huurder zelve en te zynen kosten word gerepareerd en onderhouden'.⁷

Dit contract was een voortzetting van een eerder contract met de huurder Jan van der Vogt.

Het volgende contract, voor de huur van de boerderij, was met Jacob Snel, die ook al in 1787 huurder bleek te zijn. Het gehuurde wordt als volgt beschreven: 'boerenbruykweer met desselfs huismanswoning, bergh en schuur en omtrent 25 morgen soo wey- als hooyland'. Deze contracten kennen dezelfde gedetailleerde bepalingen voor het beheer als aangetroffen werden bij andere huurcontracten zoals bij buurman **Vrederijk**.⁸ Afwijkend in het eerste contract is de bepaling dat de huurder van het herenhuis jaarlijks een schip Lekzand voor bezanding van de plaats zal moeten aanbrenghen en dat de verhuurster jaarlijks twee schepen steigeraarde zal aanleveren, door de huurder 'behoorlijk te pluysen en aan te brengen op het hooyland'.

De negentiende eeuw

In 1801 werd **Bergvliet** verkocht aan Andries ten Cate,⁹ die het buiten kocht voor zijn vrouw Anna Maria van der Vogt. Zij was de dochter van de hiervoor genoemde huurder van het herenhuis Jan van der Vogt. Ten Cate was koopman te Amsterdam die voornamelijk handel op Suriname dreef, waar zijn zwager Adolphus van der Vogt als zijn zaakwaarnemer fungeerde. In 1793 waren Ten Cate, toen 22 jaar oud, en zijn Anna getrouwd, welke laatste kennelijk zeer aan **Bergvliet** gehecht was geraakt in de tijd dat haar vader het huis huurde.

Haar man heeft veel werk gemaakt van een verdere verfraaiing van de plaats, maar naarmate de Franse overheersing van het land dieper ingreep in de economie en de handel overzee grote beperkingen werden opgelegd werd het moeilijker genoeg geld te verdienen om het buiten goed te beheren. Ten Cate zag zich genoodzaakt in 1805 hypotheek¹⁰ te nemen op zijn bezit, maar verbetering van de situatie bleef uit en twee jaar later deed hij **Bergvliet** van de hand.¹¹

Uit de beschrijving van het goed voor de veiling blijkt dat er inmiddels een tuinkoepel op was verzezen, die door Ten Cate zal zijn gebouwd.

Koper in 1807 en bewoner was Christiaan Gotlieb Pfeiffer die daarvoor in de Romijnsarmsteeg in Amsterdam woonde. In 1811 verkocht Pfeiffer¹² het buiten al weer aan Johannes ('doch alleenlijk schrijvende en tekenende Jan') Rahder (1751-1819) koopman in wijnen op de Kromme Waal in de hoofdstad. Johannes was afkomstig uit Mülheim in Duitsland en was in 1770 getrouwd met Elisabeth Budding (1750-1800) uit Veenendaal. Zij kregen 6 kinderen waarvan de jongste zoon Simon (1791-1839) in 1823 aan de Vecht kwam te wonen op **Vegt en Hoff** in Breukelen.

Zijn drie jaar oudere broer Herbert (1788-1824) trouwde met Gerredina Werremelda Stofft (1786-1867) wiens ouders het buiten **Geinwensch**, ook aan de Angstel, 's zomers bewoonden. Na het overlijden van haar man richtte zij de wijnhandel Wed. H. Rahder & Zoon op die meer dan een eeuw bleef bestaan. Hun dochter Johanna Elisabeth zou met Willem Pieter Pook van Baggen, die in 1825 **Nieuwerhoek** in Loenen erfde, in de echt verenigd worden.

Johannes Rahder, die het Nederlandse Jan kennelijk verkoos boven zijn doopnaam, liet **Bergvliet** in 1816 pleisteren en van binnen en buiten witten om mee te doen met de toen heersende mode van het witte huis in het groen waarvoor paleis Soestdijk het grote voorbeeld was. Zijn kinderen verkochten het huis na zijn overlijden in 1819 aan Philip Anton Braun, rentenier, uit Amsterdam waar hij aan de Prinsengracht woonde tegenover de stadstimmertuin. Van hem is bekend dat hij de muren geschikt liet maken om er behang op te plakken, een gebruik dat al in de late 18de eeuw begon op te komen. Daarmee kon men

sneller met de mode meedoen dan met duur goudleer of wandtapijt dat te lang meeging; ook was bedrukt papier natuurlijk veel goedkoper. Braun liet ook het oude secreet in de gang wegbreken en er een modernere nieuwe loode trechtel met stankslot voor in de plaats aanbrengen. Onder de tuinkoepel liet hij in 1820 een keldertje bouwen.¹³

Vier jaar later verhuisde de net weduwe geworden mevrouw Braun weer terug naar Amsterdam en werd de plaats in januari 1825 geveild en gegund aan Benjamin Willijns.¹⁴ Het noodlot sloeg al snel toe toen hij na twee jaar stierf, waarna zijn zesde kind nog werd geboren. Zijn weduwe volgde met haar zes minderjarige kinderen haar voorgangster eveneens retour Amsterdam.

Opnieuw kwam **Bergvliet** in veiling.¹⁵ Uit de veilcondities: ‘de kapitale en bijzonder aangenaam gelegene buitenplaats Bergvliet met desselfs Heerenhuizinge, tuinmanswoning, koetshuis, stalling, koepel, broeyeryen, moestuinen, boomgaarden, lanen en vijvers, mitsgaders de annexe boerenwoning, en stalling voor hoornvee, paardestal. Alsmede een zesroedige hooiberg en voorts welige wei- en hooilanden, tezamen 22 bunder’ rijst het beeld op van een mooi landelijk bezit al zal de directe nabijheid van de boerderij bij het huis soms wel eens voor een behoefte aan reukwater hebben gezorgd.

Het einde nadert

Jan Jansen en zijn vrouw Johanna Christina Viruly werden de gelukkige eigenaars. Hij staat in de stukken vermeld als rentenier, maar het vermogen kwam van zijn vrouw en niet van hem. Jansen en zijn gezin bewoonden **Bergvliet** acht jaar lang tot 1835 en verhuisden toen naar **Middelvaart** ten zuiden van Baambrugge.¹⁶

Het getij begon voor de buitenplaatsen te verlopen wat te merken is aan het feit dat bij de veiling van Jansens buiten de plaats in drieën werd aangeboden: het herenhuis, de boerderij en het land. Aan de broers Steven en Gerrit van Wees, telgen uit een geslacht van -merendeels- veehouders en oorspronkelijk uit Loenen afkomstig, werd het wei- en hooiland toegeslagen. Hun oudste broer Jan had in 1828 al het buiten **Ipenburg** aan de westzijde van de Angstel tussen Baambrugge en Abcoude gekocht en ontmanteld tot boerderij.¹⁷ Hierbij zij opgemerkt dat het de veehouderij in de laatste jaren van de 18de en eerste helft 19de eeuw in het algemeen goed ging zulks in tegenstelling met de jaren daarvoor en daarna, toen epidemieën van veeziekten deze sector teisterden.

Gerrit van Wees had al belangen in de naaste omgeving. Dat zat zo: Ten zuiden van **Bergvliet** lagen van ouds twee boerderijen tot aan de molentocht, nu Achtervliet genoemd, **Kool en Bosch** en **Eyk en Geyn**. Boerderij Kool en Bosch met 30 morgen wei- en hooiland werd in 1737 door de kinderloze Ambrosius Bosch gelegateerd aan zijn zuster Johanna Bosch en haar man, de Utrechtse

Afb. 3. Kadasterkaart nr. 3542 van het gebied van Vrederijk/Bergvliet.

wijnkoper, Jan Kool; zij werden de naamgevers van die boerderij. Later die eeuw kwam het in handen van de familie Achterberg en rond 1830 in die van Gerrit van Wees. Zijn broer Steven had in die jaren **Eyk en Geyn** in eigendom dat in 1772 gekocht was door Joan Michiel Bock die tot zijn dood in 1791 op het buurhuis **Vrederijk** resideerde.¹⁸ Beide broers trokken het wei- en hoiland van **Bergvliet** in 1835 bij hun respectieve boerderijen.

Het herenhuis op de buitenplaats kwam bij de veiling in handen van Anna Geertruy Nobel, weduwe Gerrit Brasz, die een smederij bezat aan de Binnen Amstel bij de Heerengracht in Amsterdam.¹⁹ Zij heeft de plaats achttien jaar bewoond waarna die, na een kort intermezzo, in 1855 werd gekocht door Frederik Dirk Jacobs van Hierden.²⁰ Hij kocht tevens de landerijen, die van ouds bij **Bergvliet** hoorden, van de broers Van Wees, zodat het buiten weer de oude omvang herkreeg

Al vier jaar later kwam de hele buitenplaats weer terug bij de familie Van Wees toen Jan Koekenbier en zijn vrouw Petronella van Wees, een zuster van broers Gerrit en Steven, die van Van Hierden overnam.²¹ In 1864 overleed Koekenbier, inmiddels al weduwnaar, waarna de boedelscheiding werd opgemaakt.²² Daaruit blijkt dat de opstallen op de plaats dan reeds geruime tijd geleden zijn geamoveerd en dat het vrijgekomen terrein 's zomers ruim baan gaf aan de koeien van de familie Van Wees.

Zo is het buiten **Bergvliet** dat eens wellicht buurman **Vreederijk** in de schaduw stelde van de aardbodem verdwenen terwijl **Vreederijk** als woonboerderij een nieuw niet agrarisch leven kreeg. De weilanden van beide buitens zijn inmiddels onder één kadastraal nummer verenigd zoals te zien is op afb. 3.

Oldenhof

Nu wordt de aandacht verlegd naar de buitens, die ooit langs de Holendrecht lagen vanaf de **Voetangel** ten westen van het Abcoudermeer tot aan dat meer en waarvan in de 19de eeuw slechts boerderijen restten.

Eigenlijk waren het er maar twee, die het predicaat 'buitenplaats' echt verdienden, maar daarbij ging het wel om de grootste, die ooit in Abcoude en Baambrugge de oevers van deze trekschuitroute heeft gesierd: **Kievitsheuvel** en het kleinere **Oldenhof**.

Hetgeen na raadpleging van de archieven over deze buitens te melden is steekt schril af bij de geschiedenissen die over de buitenplaatsen langs de Angstel in voorgaande jaarboekjes van Niftarlake de revue zijn gepasseerd. Zie ook het relaas over **Bergvliet** dat hiervòòr is beschreven. De oorzaak van het gebrek aan materiaal is hoofdzakelijk gelegen bij de waterstaatkundige omstandigheden rond deze buitens, waardoor deze pas na 1700 tot stand kwamen.

Tot in de 12de eeuw stond hier te lande de bouw van dijken nog in de kinderschoenen, waardoor het Flevomeer zich geleidelijk in zuidelijke richting kon vergroten en niet alleen land, maar ook gehele dorpen verloren gingen. Eerst in de 13de eeuw was er sprake van een gestructureerde verdediging tegen overstromingen en in 1307 lezen wij voor het eerst van de Diemerzeedijk. Juist stormen uit noordelijke richtingen veroorzaakten flinke opstuwing van het water van wat toen de Zuiderzee genoemd werd, en dat via de Wadden betrekkelijk

Afb. 4. De met houten palen versterkte Diemerzeedijk begin 18de eeuw. (Coll. AGV)

vrij kon binnen komen, maar eenmaal vóór de kust van Holland en Utrecht geen uitweg had. Iedere generatie uit deze streek kon er wel op bogen een of meer grote overstromingen te hebben meegemaakt door dijkdoorbraken of anderszins veroorzaakt.

Afb. 4 geeft de kostbare houten paalconstructie van de Diemerzeedijk weer, die werd neergezet na eerdere dijkdoorbraken.

Deze omstandigheden verklaren ook waarom de eerste buitens langs de Angstel dichter bij Baambrugge werden gesticht: hoe groter de afstand tot de niet geheel te vertrouwen zeekeurende dijk, hoe veiliger men zich voelde.

Wij kunnen deze omstandigheden ook aflezen aan de bouwwijze van de eerste buitens, die in het begin gekenmerkt waren door een hoog onderhuis met kleine openingen, die in geval van nood gemakkelijk met houten schotten konden worden dichtgezet. (**Zorgvrij** en **Den Haring**)

Echter de goede plekken voor de aanleg van een buitenplaats, een kleibult of een zandafzetting, waren op een gegeven moment vergeven zodat laatkomers uitweken naar in wezen minder geschikte gronden.

Anderzijds was er nog meer wat in de waterstaatkundige omstandigheden veranderde: de Scheepvaartroute.

De handel vanuit Amsterdam naar het achterland, die zich via de Rijn uitstrekte tot Keulen en zelfs Straatsburg, voerde tot in het begin van de 17de eeuw over de Zuiderzee via Muiden over de Vecht en de Vaartse Rijn. Vooral voor de 'kleine zeilvaart' was de oversteek over de Zuiderzee geen sinecure en bij stormweer vaak gevaarlijk. Bovendien was er tot de Hinderdam bij Nigtevecht en bij het begin van de Angstel, eb en vloed, dus stroming en bij eb ondiep

Frequent was sprake van het wegspoelen daar van het zandlichaam van het trekpad, waardoor voortdurend onderhoud vereist was. In de jaren 1672-'73 werd deze wateroverlast verhevigd door de inundaties van de Hollandse Waterlinie om de Fransen de doortocht naar Holland te beletten.

In december 1675 was er opnieuw veel overlast, pas in maart 1676 kon ds. Halma in Baambrugge van de kansel de broeders en zusters opwekken tot dankbaarheid 'nademaal de Heere nae syn grote goedertierenheyt ons weder boven hope ende verwachtinge van de wateren verlost heeft'.

Tot Baambrugge, derhalve tot diep het land in, drong, van uit het noorden, het water van de Zuiderzee door als de Diemerzeedijk het niet hield.

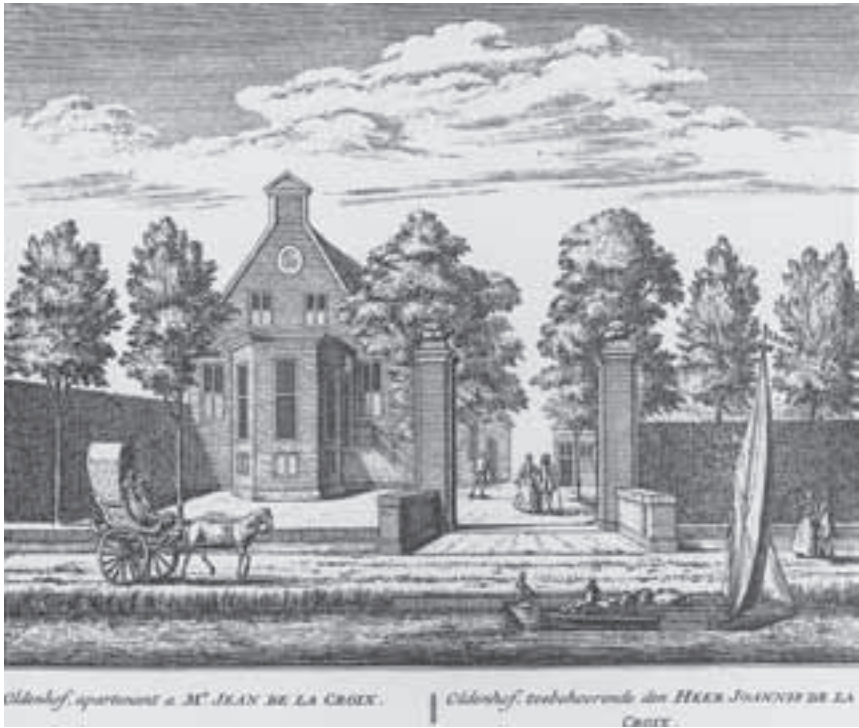
Meer ingrijpende maatregelen waren kennelijk noodzakelijk om de voeten droog te houden. Die werden uitgevoerd nadat in 1702 stormen uit het noorden grote bressen in de Diemerzeedijk hadden geslagen. De grondige reparatie en versterking van deze dijk maakte de bouw mogelijk van het in het jaarboekje van 2004 beschreven buiten **Holendrecht**. Ook langs het trekpad dat langs de zuidelijke oever van de Holendrecht liep werd het aantrekkelijk om buitenplaatsen te situeren. Dat de landeigenaren daar ook werden aangeslagen voor de 'zeedijksgelden' is dan ook begrijpelijk.

Zo komt Oldenhof (afb. 6) in beeld, een buitenplaats die vergelijkbaar is met de meer zuidelijk aangetroffen buitens langs de Angstel.²³ Het veeteeltbedrijf werd er uitgeoefend op een substantiële 42 morgen grasland gelegen in de Holendrecht polder nabij het riviertje de Waver of het Waverse Water.

In 1717 werd Johannes de la Croix eigenaar, die het gekocht had van de zoon van Cornelis Leydack en Wijnalda van Bree, Michiel Leydack, medicinum doctor te Amsterdam. Michiel had het landgoed geërfd van zijn moeder.²⁴ Mogelijk is het de familie Leydack die het buiten gesticht heeft bij een reeds bestaand boerenbedrijf. Een familielid Bernardo Leydack kocht in 1718²⁵ nog 8 morgen land waarop 'enige hocken' stonden, aanpalend aan land dat hij al bezat en dat evenals **Oldenhof** in de noordwesthoek van de Holendrecht polder in de buurt van de **Voetangel** lag.

De **Voetangel** was de naam die de volksmond had gegeven aan de herberg aan de trekroute waar tolgeld betaald moest worden voor het gebruik van het trekpad en van paarden kon worden gewisseld. (De landerijen ten noorden van de Holendrecht, behoren ook tot de Holendrecht polder.)

Eerder genoemde Johannes de la Croix (1687-1730) werd in staat gesteld om **Oldenhof** in bezit te nemen dankzij een aantal erfenissen vooral van moederszijde.²⁶ Zijn vader heette Elias en zijn moeder Eva (van Droogenhorst). Na haar dood trouwde Elias de la Croix in 1714 met Catharina van Tarelink (ca. 1695-1743). Haar vader Jan van Tarelink had in 1710 **Nieuwerhoek** in Loenen gekocht. Haar schoonouders hadden in 1703 een huis aan het begin van de

Afb. 6. Oldenhof in 1730. (*Hollands Arcadia* door A. Rademaker)

Herengracht, nr. 40, tussen de Brouwersgracht en de Herenstraat, gekocht, dat tot 1800 in de familie vererfde. Zowel de Van Droogenhorsten als de Van Tarelincs waren als reders en kooplieden bepaald goed bij kas. Johannes de la Croix was in Amsterdam geboren en trad in 1711 in het huwelijk met Sara Jongh,²⁷ die hem een zoon en een dochter schonk. Het ging echter niet goed met het huwelijk ofschoon van grote ruzie niet gerept wordt in de relevante nogal uitvoerige stukken. In het voorjaar van 1719 vertrok Sara opeens: zonder voorafgaande ruzie weggelopen naar haar kwaadaardige moeder. Merkwaardigerwijs wordt er bij de afwikkeling van de kennelijk onvermijdelijke scheiding of bij die van de erfenis van Johannes in 1730²⁸ geen melding gemaakt van de kinderen. Vermoedelijk zijn zij reeds als kind overleden. De afrekening met zijn vrouw vond in 1723 plaats.²⁹

Afb. 7. De herberg Voetangel in 1730. (*Hollands Arcadia* door A. Rademaker)

De la Croix is verder ongehuwd gebleven en besteedde zijn energie aan het opwaarderen van de boerderijen in de omgeving van zijn buiten. Hij ging in het begin van de 20-er jaren van de 18de eeuw in de grondhandel omdat hij zag dat er nog steeds vraag was naar goed gelegen stukken grond om buitenplaatsen op te stichten. Hij kocht de grond van het ten oosten van **Kievitsheuvel** (dit buiten wordt later nog eens behandeld) gelegen **Meer en Hoef**³⁰ en wordt eveneens als eigenaar genoemd bij het nog oostelijker gelegen **De Hoop**.³¹ Van een aanleg van een buitenplaats kwam het echter niet meer, hij leende er wel geld voor in 1726,³² maar hij verhuurde **Meer en Hoef** in 1727-'28. Daarbij had hij geen gelukkige hand want zijn huurder was de chanteur Campo Weyerman, die zijn louche praktijken zou bekopen met levenslange gevangenstraf in de Gevangendoor in Den Haag. Natuurlijk kreeg De la Croix te maken met achterstalligheid van de huurbetalingen door Weyerman waarvoor hij de schout inschakelde.³³

In de meeste testamenten wordt veelal inzicht verschaft in de gezondheids-toestand van de erflater en die blijkt bij Johannes gaandeweg achteruit te zijn gegaan; 'ziekelyk van lichaam, gaande en staande, zijn verstand, redenen en memorie wel machtig en gebruikende';³⁴ ziekelyk van lighaem, doch over huys gaande en staande, oordeel en uytpraak magtig'.³⁵ Op 7 februari 1730 overleed hij.

Het bij **Oldenhof** horende land was in hoofdzaak wei- en hooiland en bracht door de lage ligging niet zo veel op. Vandaar dat later volgende eigenaren door exploitatie van een kolf- en een vinkenbaan – de herberg was vlakbij, (afb. 7) – extra inkomsten trachtten te verwerven.³⁶

Wellicht had Gerrit van Caspel, die vervolgens eigenaar werd van **Oldenhof**, dergelijke plannen, doch hij wist die, door zijn ontijdig overlijden, niet te verwezenlijken, maar heeft volstaan met verfraaiing van zijn nieuw verworven bezit. In 1742 wordt na het overlijden van Gerrit van Caspel het buiten in zijn boedelbeschrijving als volgt beschreven: 'hofstede met zijn Heeren- en boerenbehuyzingne mitsgaders beelden, piedestallen, ornamenten, sieraden en landerijen'.

In 1749 deed zijn zoon Sijmen nadat hij meerderjarig was geworden zijn geerfde buiten van de hand.³⁷ Later is er nog een schuithuis in de Holendrecht bijgebouwd en zo is het tot in het midden van de 19de eeuw gebleven toen het herenhuis is afgebroken, de tuinen zijn geëgaliseerd en alle luxe is uitgewist zodat nu niets meer herinnert aan wat eens was.

Dick Slebos

Abcoude, Januari 2009.

Noten

- 1 Deze vier buitens werden behandeld in *Jb. Nijfartlake* resp. 2001, 2006 en 1998.
- 2 *Ned. Patriciaat*.
- 3 HUA. Dorpsger. 10.
- 4 *Kroniek van Jacob Bicker Raye*, aant. II, blz. 279.
- 5 Elias, J.E. *De Vroedschap van Amsterdam*, I, blz. 504.
- 6 HUA. Dorpsger. nr. 20.
- 7 HUA. N.a. nr. 44.
- 8 *Jb. Nijfartlake* 2000, blz. 59; HUA. N.a. nr. 37.
- 9 HUA. Dorpsger. nr. 21.
- 10 HUA. Dorpsger. nr. 17.
- 11 HUA. N.a. nr. 49.
- 12 Id. id.
- 13 *Jb. Nijfartlake* 1988, blz. 34-35.
- 14 HUA. N.a. nr. 65.

- 15 HUA. N.a. nr. 75.
- 16 *Jb. Niftarlake* 2006, blz. 66-68, en 2005, blz. 46-47.
- 17 *Jb. Niftarlake* 1989, blz. 48-50.
- 18 *Jb. Niftarlake* 2000, blz. 58-59.
- 19 HUA. N.a. nr. 88-89.
- 20 HUA. N.a. nr. 602.
- 21 HUA. N.a. nr. 605.
- 22 HUA. N.a. nr. 49.
- 23 *Jb. Niftarlake* 2001, blz. 70.
- 24 HUA. Dorpsger. nr. 51.
- 25 HUA. Dorpsger. nr. 52.
- 26 HUA. Not. nr. 3.
- 27 Toegang 26. Inv. no. 509.
- 28 HUA. Not. nr. 3.
- 29 HUA. Not. nr. 4.
- 30 Zie 5.
- 31 Toegang nr. 26. Inv. nr. 6.
- 32 Zie 3.
- 33 *Jb. Niftarlake* 1999, blz. 69-70.
- 34 Toegang nr. 26. Inv. nr. 8.
- 35 HUA. Dorpsger. nr. 52.
- 36 Id. id.
- 37 RAU. Not. nr.13.

Lijst van eigenaren van Bergvliet

Mr. François Oosdorp	voor 1684-1706	Verkoop	
X Wilhelmina Schuiffhill	1706-'34	Benjamin Willijns	1825-'27
Schenking		Verkoop	
Mr. Matthijs van Son	1734-'43	Jan Janssen	
X Anna Maria Abo		X Johanna Christina Viruly	1827-'35
Verkoop		Verkoop	
Vele opvolgende eigenaren		Anna Geertruy Nobel,	1835-'53
Andries ten Cate	1801-'07	wed. Gerrit Brasz	
X Anna Maria van der Vogt		Verkoop	
Verkoop		Frederik Dirk Jacob	1853-'57
Christiaan Gottlieb Pfeiffer	1807-'11	van Hierden	
Verkoop		Verkoop en afbraak Bergvliet	
Johannes Rahder	1811-'19	Jan Koekenbier	1857-'64
X Elisabeth Budding		X Petronella van Wees	
Verkoop			
Philip Anton Braun	1819-'25		